

MATBAACILIK TEKNİKERİ/BASIM-YAYIN TEKNİKERİ

TANIM

Matbaada yapılacak basım işini tasarlayan ve basım işini son aşamasına kadar yürüten kişidir.

A-GÖREVLER

İş süreçlerinde, iş sağlığı ve güvenliği kurallarına, çevre koruma düzenlemelerine, mesleğin verimlilik ve kalite gerekliliklerine uygun olarak, basım işiyle uğraşanların işyerlerinde yaptıkları işler 3 aşamada gerçekleşir. Bunlar;

- Basım öncesi,
- Basım,
- Basım sonrası.

Basım öncesinde ve basımda yapılacak iş ve görevler, kullanılacak baskı tekniğine göre de farklılıklar göstermektedir. Bu baskı teknikleri aşağıda açıklanmıştır.

- İş organizasyonu yapar.

Tipo (Yüksek) Baskı:

Baskı kalıbında görüntüyü yansıtacak yerlerin yüksek, yansıtmayacak yerlerin çukurda olduğu baskı türüdür. Bu teknik, günlük gazetelerden lüks dergi baskılarına, kartvizit ve kitap baskılarına uygulanmaktadır.

Bu baskı tekniği ile çalışanların görevleri:

- İstenilen işin orijinaline uygun olarak basılması amacıyla planlama yapar, kullanılacak malzemeyi hesaplayarak temin eder,
- El veya makine ile harfleri dizer,
- Kataloglardan, kullanılacak renkleri belirler. Müşterinin isteğine göre, ana renkleri kullanarak 2-3 karışımlı boyayı hazırlayabilir.
- İşin baskıya hazır hale gelmesi için, bakır, alüminyum veya plastik kalıpları yani klişeleri kullanarak basım kalıbını hazırlar,
- Kalıbı çembere uygun şekilde yerleştirir,
- Kalıpları otomatik olarak seçer ve satır halinde dizen bir makineyi çalıştırır ve baskıya geçer,
- Basılı ürünü makineden çıkarır ve istiflenmesini sağlar,
- Ürünün müşterinin isteğine ve orijinaline uygunluğunu kontrol eder.

Ofset (Düz) Baskı: Bu baskı kalıpları, görüntü bölgeleri mürekkebi kabul edecek, görüntü olmayan bölgeler reddedecek şekilde hazırlanır ve sistemde tüm çalışma fotoğrafçılık esasına göre yürütülür. Bu teknik son yıllarda hızla gelişmiş olup, az zamanda çok baskı yapılabildiğinden ticari amaçlı ambalaj kağıdı, etiket, broşür, kartpostal, dergi, kitap, harita vb. basımı ile gazetelerin magazin eklerinin basımında kullanılmaktadır.

MATBAACILIK TEKNİKERİ/BASIM-YAYIN TEKNİKERİ

A-GÖREVLER

Bu baskı tekniği ile çalışanların görevleri;

- Basım işi için malzeme hesabı yapar ve malzemeyi temin eder,
- Negatif film rötuşlarını yapar ve temizler,
- Orijinaline göre filmin montajını yapar, yapılan işlerin kalıbını çeker,
- Baskıda kullanacağı uygun mürekkebi hazırlar,
- Mürekkep alıcı ve mürekkep verici merdaneleri ayarlar,
- Ofset kauçuğunu hazırlar (kesilmesi, delinmesi, bilenmesi)
- Baskı plakasını makinaya yerleştirerek, reproduksiyon atölyesinden gelen filmin istenilen malzeme üzerine tek renkli veya çok renkli baskısını yapar.

Gravür (Çukur) askı: Tipo baskının aksine, kalıpta görüntüyü yansıtacak (basacak) yerlerin çukurda, yansıtmayacak yerlerin yüksekte olduğu baskı tekniğidir. Bu baskı kalıplarının hazırlanması diğerlerine göre zor ve pahalıdır. Bu teknik yüksek kalite aranan renkli baskılarda, örneğin ambalaj kağıdı, duvar kağıdı, muşamba basımı, pul basımı gibi işlerde kullanılır.

Bu bölümde çalışanların görevleri:

- Özel bir kağıdın üzerini ışığa duyarlı bir emülsiyon ile kaplar,
- Kuruduktan sonra basılması istenen desenin filmini yerleştirir,
- Basılması istenmeyen kısımları aside dayanıklı bir madde ile kaplar,
- Kalıba asidi yedirerek çukurcuklar oluşturur, buraların mürekkep ile dolmasını sağlayarak baskıya geçer.

Serigrafi (Elek) Baskı: Bu baskı tekniği paslanmaz çelik ve bronz gibi kalıpların kullanıldığı bir 'şablon' baskı türüdür. Bununla cam, tahta, plastik vb. malzemeler üzerine baskı yapılabilir. Özellikle reklamcılık sektöründe çok kullanılır.

Bu bölümde çalışanların görevleri:

- Baskı filmini çeker, kalıbını hazırlar,
- Uygun boyayı seçer,
- Şablonun üzerine mürekkep koyar, altına baskı malzemesini de koyarak baskının gerçekleşmesini ve kurutma tezgâhlarında kurumasını sağlar,
- Ürün üzerinde gerekli incelemeyi yaparak kontrol eder.

Ayrıca son yıllarda ambalajlama ve etiket baskı alanında kullanımı yaygınlaşan Flekso ve Letterpress baskı teknikleri ile bilgisayar ortamından doğrudan baskı yapma olanağı sağlayan Dijital baskı tekniği kullanılmaktadır.

MATBAACILIK TEKNİKERİ/BASIM-YAYIN TEKNİKERİ

A-GÖREVLER

Dijital baskı tekniği, dijital ortamdan doğrudan baskı sağlaması bakımından film pozlama, film banyo, elle montaj, manuel kalıp pozlama ve kalıp banyo gibi ara işlemlerin tümünü ortadan kaldırmaktadır.

Ayrıca çok yönlü olarak bazı baskı tekniklerinin hizmetine sunulan CTP yani “Computer To Plate”, Türkçe versiyonu ile “Bilgisayardan Kalıba Pozlama” tekniği ile de bugün baskı öncesi aşamada dijital makinelerde sağlanan tasarrufa ve çabukluğa yönelik film, renk ayrımı ve montaj gibi işlemlerin tümü, dijital baskı tekniğinde olduğu gibi yakın bir gelecekte çoğu işletmede ortadan kalkacaktır.

Basım sonrası yapılan işler:

Baskıdan çıkan yarı mamullerin kırma-katlama, harmanlama(sıraya koyma) kesme, ciltleme ve dağıtımdır. Bunun için:

- Forma halinde basılan yarı işlenmiş ürünlerin kırım makinesinde kırma-katlama işini yapar veya başka matbaada kırılmasını sağlar,
- Harmanlama işini yapar veya başka matbaada yaptırır,
- Karton kapaklı veya cilt kapaklı olmasına göre dikiş işlemini yaptırır,
- Matbaa bıçağıyla ebatlarına uygun olarak keser ya da kestirir ve ürünü kullanılacak şekle getirir.
- Mesleki gelişim faaliyetlerinde bulunur.

KULLANILAN ARAÇ, GEREÇ VE EKİPMAN

- Harf kasaları, harfler ve harf karakterleri,
- Klişeler ve klişe altlıkları,
- Numaratör, çeşitli gramajda kağıt, karton, mukavva, karbon kağıdı, cam, boya, mürekkep vb. ile cilt bezi ve sicim,
- Takatuka, çeşitli boyda tornavida, metal ve lastik takozlu çekiçler, keskiler, düz ağızlı zimbalar, makas, çift, espas ve kumpaslar,
- El mikrometresi (kalınlık ölçmek için),
- Tel dikiş (zimba), iplik dikiş makinesi ve kırma makinesi,
- Işıklı masa,
- Mikro kamera, film kesme makinesi ,
- Otomatik banyo makinesi,
- Dizgi makinesi ve ofset baskı makinesi,
- Pres makinesi ve vakumlu seriğraf baskı tezgahı,
- Bilgisayar,
- Tutkal, benzin vb. ile asit içerikli bazı kimyasallar.

MATBAACILIK TEKNİKERİ /BASIM -YAYIN TEKNİKERİ

B-MESLEĞİN GEREKTİRDİĞİ GENEL ÖZELLİKLER

Matbaa Teknikeri/Basım–Yayın Teknikeri olmak isteyenlerin;

- Basım işlerine ilgi duyan ve estetik görüşe sahip,
- El ve gözlerini eşgüdümlü kullanabilen,
- Ayrıntıları algılayabilen,
- Mekanik yeteneğe sahip,
- Dikkatli, titiz,
- Bir işi planlayabilme ve uygulamaya koyabilme özelliğine sahip kişiler olmaları gerekir.

C- ÇALIŞMA ORTAMI VE KOŞULLARI

Çalışma ortamı; işyerinin sektörüne ve büyüklüğüne göre farklılıklar göstermekle birlikte, Matbaa Teknikeri/ Basım-Yayıncılık teknikeri genellikle basım işlerinin yapıldığı bölümlerde çalışırlar. Özellikle kamuya ait matbaa ve basımevlerinde ise sipariş kaydı, evrak izlenmesi, yazışmalar, ortalama maliyet hesabı ve ürün teslimi gibi işlerin yapıldığı büro ortamlarında da çalışabilmektedirler. Banyo hane ve basım hanede; ortam kapalı, gürültülü nemli ve rahatsız edici şekilde kokuludur (makine dairesinin bulunduğu yer). Ürünün basılabilmesi için hazırlık ve basım aşamalarında sürekli kullanılan mürekkep, boya, benzin, yağ ve asit içerikli kimyasal maddeler makinelerin keskin bir koku yaymasına neden olmaktadır. Bu meslekte (büro dışında)çoğunlukla ayakta çalışılmaktadır. Hem insanlarla (malzeme satıcıları, müşteriler, diğer çalışanlar vb.) hem makinelerle çalışma söz konusudur. Birinci derecede, verilerle çalışılmaktadır.

MATBAACILIK TEKNİKERİ /BASIM -YAYIN TEKNİKERİ

D-MESLEK EĞİTİMİ

MESLEK EĞİTİMİNİN VERİLDİĞİ YERLER

Mesleğin eğitimi, üniversitelere bağlı Meslek Yüksekokullarının “Matbaacılık” programlarında verilmekte iken, YÖK Kararı ile bu bölüm adının “Basım ve Yayın Teknolojileri” değiştirilmiştir.

Mesleğin eğitimi üniversitelere bağlı meslek yüksekokullarının Basım ve Yayın Teknolojileri bölümünde verilmektedir.

MESLEK EĞİTİMİNE GİRİŞ KOŞULLARI

Mesleğin eğitimine girebilmek için;

- Lise veya dengi okul mezunu olmak,
- YKS (Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı) kılavuzunda belirtilen giriş koşullarını taşımak,
- Meslek liselerinin, YKS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzunda belirtilen bölümlerinden mezun olanlar “Basım ve Yayın Teknolojileri” ön lisans programlarına geçerken ek puan almaktadırlar.

EĞİTİMİN SÜRESİ VE İÇERİĞİ

Eğitimin süresi 2 yıldır. Eğitim süresince; Mesleki Matematik, Temel Grafik Tasarım, Baskı Teknikleri, Temel Fotografi, Görüntü İşleme Teknikleri, Basım İşletmeciliği, Ofset Baskı Teknikleri, Dıgital Baskı, Ciltleme Teknikleri. Montaj Teknikleri, Web Tasarımı, Prodiksiyon ve Renk Bilgisi gibi meslek dersleri ağırlıklı olmak üzere genel kültür dersleri de alınmaktadır.

Eğitim sürecinde staj yapma zorunluluğu vardır.

EĞİTİM SONUNDA ALINAN BELGE-DİPLOMA

Eğitimi başarı ile bitirenler “Ön Lisans” diploması verilir.

MATBAACILIK TEKNİKERİ/BASIM-YAYIN TEKNİKERİ

E-ÇALIŞMA ALANLARI VE İŞ BULMA OLANAKLARI

Matbaa teknikerleri/Basım–yayın teknikeri, her türlü basım ve çoğaltma işleminin yapıldığı özel ve kamu işyerlerinde çalışabilirler. Bunlar; kitap, dergi, afiş, broşür, tanıtım yayınları basan özel matbaalar olabileceği gibi, pul, banknot vb.nin basıldığı kamuya ait matbaa veya basımevleri olabilir. Basımevleri matbaalara nazaran çok daha büyük ölçekli işyerleri olup daha teknolojik makinelerle çalışılmaktadır. Her geçen gün bilgisayarlı ve otomatik makinelerin kullanımının artmasıyla bu alanda çalıştırılacak işgücünün niteliği de önem kazanmaya başlamıştır. Çünkü bir çalışan 2-3 otomatik makineyi kullanarak sayfalarca basım yapabilmektedir.

Matbaa teknikerleri/Basım–yayın teknikeri bağımsız işyeri açabilme olanakları da vardır. Bunun için bilgisayarlı dizgi makinesi, ofset baskı makinesi, kalıp çekme makinesi, ışıklı masa ve bazı araç-gerecin mutlaka edinilmesi gerekmektedir. Bunlar basım için şart makine ve aletler olup, basım sonrası işlemler de yapılacaksa o tür makinelerin da satın alınması söz konusudur. Maliyeti yüksek sayılabilecek bu makinelere finansal kiralama (Leasing) yoluyla sahip olunmaktadır.

F-EĞİTİM SÜRESİNCE VE EĞİTİM SONRASI KAZANÇ

EĞİTİM SÜRESİNCE

Öğrenciler eğitimleri süresince Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü’nün vermiş olduğu öğrenim kredisinden ve yurt hizmetlerinden yararlanabilirler.

Ayrıca, çeşitli resmi ve özel kurum/kuruluşlar tarafından sağlanan burslardan faydalanabilirler.

EĞİTİM SONRASI

Eğitim sonrası, kamu sektöründe istihdam edilenler tabi olunan mevzuata göre maaş alırlar.

Özel Sektörde ise çalışanların kazanç durumu, çalışan işyerinin büyüklüğü, kişinin tecrübesi, bilgisi, yeteneği, çalışma kapasitesi ve sektörün ücret düzeyine göre değişmektedir.

MATBAACILIK TEKNİKERİ/BASIM-YAYIN TEKNİKERİ

G-MESLEKTE İLERLEME

MESLEKİ EĞİTİMDE İLERLEME

Basım ve yayın teknolojileri ön lisans programını başarıyla tamamlayan öğrenciler, “Lisans Öğrenimine Dikey Geçiş Sınavında (DGS)” başarılı oldukları takdirde; Kılavuzda belirtilen programlara kontenjan dâhilinde dikey geçiş yapabilirler.

İŞ HAYATINDA İLERLEME

Kamuda çalışan matbaa teknikerleri, yükselme sınavlarına girerek şef ya da yönetimde görev alabilirler. Özel sektörde ise yine ustabaşılık veya vardiya amirliği gibi idari görevleri yapabilirler.

BENZER MESLEKLER

- Grafiker,
- Matbaa Öğretmeni,
- Serigrafi Teknikeri,
- Fotografçı.

MATBAACILIK TEKNİKERİ/BASIM-YAYIN TEKNİKERİ

H-EK BİLGİLER

İŞ GÜVENLİĞİ VE İŞÇİ SAĞLIĞI

Matbaacılık alanında, basımda sürekli çeşitli kimyasal maddelerle çalışıldığı için zehirlenme ihtimali olabilmektedir. Özellikle kurşun eritilerek basım yapılan eski usullerle çalışılan matbaalarda bu tehlike daha yüksektir. Bu da solunum yolları ve akciğer rahatsızlıklarına yol açabilmektedir. Hatta bu tür rahatsızlıkları olanlar bu ortamlarda çalışamazlar.

I- KAYNAKÇA

- Ege Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Dokümanları,
- YKS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu
- Ege Üniversitesi Basımevi,
- Meslek elemanları,
- Uluslararası Standard Meslek Sınıflaması-ISCO 08
- Üniversiteler Yüksek Öğretim Programları ve Meslekler Rehberi (Prof. Dr. Yıldız KUZGUN),
- Meslek Danışma Komisyonu (MEDAK) Üyesi Kuruluşlar.

İ- AYRINTILI BİLGİ İÇİN

- İlgili eğitim kurumları,
- <https://kariyerkapisi.cbiko.gov.tr/>
- ÜNİ-VERİ <https://www.cbiko.gov.tr/projeler/uni-veri>
- Türkiye İş Kurumu web sayfası www.iskur.gov.tr
- Mesleğim Hayatım web sitesi <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/>
- T.C. Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı, <http://www.osym.gov.tr/>
- Bünyesinde “Meslek Bilgi Merkezi” Bulunan Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri/Hizmet Merkezleri.

Bu dosya; meslek seçme aşamasında olan gençleri bilgilendirme amaçlı olup, meslek mensupları, işyerleri, mesleğin eğitim yerleri ve meslek odalarından bilgi alınarak oluşturulmuştur.